

ВОДИЧ КРОЗ УЏБЕНИК



Ово су Василије и Јована, који ће те водити кроз лекције и помагати ти у стицању музичких знања и вештина.



Овај знак те упућује да **свираш** мелодијски инструмент.

Овде су наведене **кључне речи**.



Овај знак те упућује да **слушаш** музику са ЦД-а.

Овде је истакнуто оно што треба да **запамтиш**.

ПРАЗНИЧНА МУЗИКА

Поделите се у две групе. Једна група пева, а друга свира мелодијски инструмент по избору.

Приликом свирања тонова *ре* и *до* на блок-флаути потребно је мало слабије удубавати ваздух у цев него код других тонова.

• знаци за понављање

40
41

„Ој, бадњаче, бадњаче“

Народна песма

Умерено

1. Ој, бадња-че, бадња-че, ти наш ста-ри ро-ђа-че,
до-бро си нам до-ша-о и у ку-ћу у-ша-о.

Рефрен: Ми-ли срп-ски бадња-че, ти наш ста-ри ро-ђа-че,
бад-ња-че, бад-ња-че,
ро-ђа-че, ро-ђа-че.

2. Дносиш нам много среће, сваког добра пуне вреће, ти нам Христа објављујеш, Њега славиш и казујеш.
Рефрен

3. Христос нам се родио, у пећину спустио, да свуд Љубав посије и озелеб огрије.
Рефрен

42

„Новогодишња песма за децу“
Текст и музика: „Земља грива“

Заокружи три речи: једну која одређује темпо ове песме, другу која означава динамику и трећу која се односи на карактер песме.

лагано брзо умерено	форте пијано крешендо декрешендо	тужно весело љутито
---------------------------	---	---------------------------

САДА ЗНАМ И УМЕМ

1. Прати упутство и направи прапорце. Затим осмисли ритмичку пратњу уз „Новогодишњу песму за децу“. Истовремено слушај и свирај.

За израду прапоруца потребни су ти: већа гумица за косу, 5–6 прапоруца, дебели конач и маказе.

Веома пажљиво исечи конач дужине око 10 cm, провучи га кроз отвор на прапоруцу и двоструким чвором га привези за гумицу.

Кад завезеш све прапорце, пажљиво исечи вишак конач. Провучи шаку кроз гумицу и свирај свој инструмент.

Упутство за свирање мелодијских инструмената.

Објашњења мање познатих речи.

Сада знам и умет ти помаже да провериш новостечено знање.





Овај знак ти казује да ту песму треба да **певаш**.

Овај знак те упућује да **свираш ритмички инструмент**.

Ово је знак за питање у току лекције које те води кроз наставни процес.

СОЛ МИ ДАЈ

Уочи нову ноту у следећој песми и нов знак којим се обележава половина паузе.

• нота сол
• половина паузе
• инструментална музика
• виолина

Умерено

1. СОЛ ми дај, СОЛ ми дај, да по-со-лим за-ло-гај,
2. Си-ра дај, си-ра дај, да за-ста-дим за-ло-гај,

полупина паузе

1.) ла-не, мој Ми - ла-не, со-ли ме-ни дај,
2.) ла-не, мој Ми - ла-не, си-ра ме-ни дај,

Нота **СОЛ** се пише на другој линији ли-нијског система.

Половина паузе траје **2** откуцаја.

Који од приказаних инструмената по твом мишљењу највише одговара песми „Сол ми дај“? Заједно певајте песму и свирајте ритмичку пратњу на одабраном инструменту.



Слушај пажљиво следећу композицију и обрати пажњу на динамику. Кад год чујеш **f** (форте), подигни руке, а кад чујеш **p** (пијано), спусти руке поред тела.

25 „Нишка бања“ Народна песма



Да ли се „Нишка бања“ изводи певањем, свирањем или истовременим певањем и свирањем?

Музику коју изводимо свирањем на инструментима називамо **инструментална музика**.

Одлукај понаш исту композицију један инструмент с којим си се упознала/упознао прошле године истиче се у односу на друге инструменте. Препознај о ком инструменту је реч.



Вилолина је дрвени инструмент кршкастог облика. Свирач је ослања о лево раме и придржава је брадом и левом руком. Звук се добија превлачењем гудала преко жица или окидањем (тразањем) жица прстима. На виолини се добијају високи тонови. Због великих извођачких могућности, веома се често користи као **солистички инструмент**.

ТЕЛЕГРАФ

48 Текст и музика: Владимир Томерлин

Прва група	Друга група
1. Шаљемо вам брзојав да је деда жив и здрав, бака мало кише, али ништа више.	
2/4 (да је де-да жив и здрав.)	2/4 (да је де-да жив и здрав.)
2/4 (ба-ка ма-ло ки - ше.)	2/4 (ба-ка ма-ло ки - ше.)
2/4 (а-ли ни-шта ви - ше.)	2/4 (а-ли ни-шта ви - ше.)
	1. Примили смо брзојав да је деда жив и здрав, бака мало кише, али ништа више.

2. Шаљемо вам телеграм: Браца је код куће сам, побегла му мачка, нађите је – тачка!

3. Шаљемо вам важну вест: Сека чеће супу јест, хтела би колаче, зато стално плаче.

4. Шаљемо још овај глас: Прекид вести сваки час. Поштар мало штуча, па апарат муца.

брзојав – телеграм, писмено саопштење, вест која се брзо преноси на даљину
кише – кија

ДА ЛИ ЗНАШ?

Давно, пре појаве телефона и рачунара, поруке су се могле брзо послати некој особи на даљину помоћу телеграфа. Процес слања поруке се састојао од претварања гласова, односно слова у звучне сигнале. Сваком гласу одговарао је одређени звучни знак. Прималац би затим те сигнале поново претварао у гласове, записивао поруку на папир и прослеђивао је даље.

САДА ЗНАМ И УМЕМ

1. Буди и ти телеграфиста. Прочитај следеће стихове и претвори их у звучну поруку на неком ритмичком инструменту.

„**Јуито мече**“ (одломак)
Текст: Бранислав Црнчевић

а) Месец обуе чизмице жуће, г) Доле, у шуми, једно мече,
б) облаци обукли плаве капуте, д) замислићемо, већ треће вече,
в) па целе ноћи небом језде. е) гледа у звезде.

Јездити – јурити, брзо се кретати

2. Реши ребус.

Д=Ф

Овај знак ти показује да треба да ствараш **звукове** или **покрете** телом или да изводиш **музичку игру**.

Да ли знаш је рубрика која те упућује да допуниш знање додатним садржајима.



УПУТСТВА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИЧКИХ ИГАРА

1. Бака Мара, 8. страна

Сви ученици стоје у кругу окренути ка ученику/ученици у центру круга – бака Мари. Прва четри такта изводе тако што на првом и трећем делу такта ударају дланом о длан, а на другом и четвртм длановима о ноге, без савијања тела. На текст песме „са седам синова“ ученици прстима показују седам, и сви без обрва – рукама показују обрве и надаље прате текст песме одговарајућим покретима тела. Текст „Се што ода ради ја, нека раде деца сва“ пева бака Мара сама и показује неку радњу својим телом (умивање, чешљање, прање зуба и слично). Последња два стиха певају сви осим бака Маре и понављају радњу покретима тела.

2. Зека, 10. страна

Сви ученици су зечеви, осим једног, који је ловац. Зечеви се слободно крећу по учионици игравајући бројаницу и ударајући ногама о под, како је приказано. За то време ловац се креће и вреба ког зеца да улови. Када изговоре бројаницу до краја, сви ученици чучну. Ловац треба да пипне зеца који не стигне да чучне. Тај зец постаје ловац и игра се понавља. Ако ловац не стигне да ухвати зеца, онда глуми ловца и у следећој игри.

3. Иду, иду мрави, 28. страна

Деца су у кругу, окренута удесно, једно иза другог. Неколико ученика свира песму на свом мелодијском инструменту. Сви су у центру круга, стоје или седе (у зависности од инструмента који свирају). Ученици из круга се крећу и праве покрете пратећи стихове песме коју певају. На стихове „по зеленој трави“ сви корачају правећи ситне кораке и савијају се као да додирују траву. У другој строфи сви чврсто и весело марширају, подижући високо ноге и машући рукама. На текст „други иду тате, а чике их прате“ хода се с умеренијим покретима ногу, с телом благо нагнутом ка напред и с рукама на леђима. У следећој строфи руке се постављају на рамена предњег ђака. Код последње строфе руке се постављају на колена, хода се тромо, с минималним подизањем ногу и краћим корацима.

4. Хајд' налево, 35. страна

Сви ученици се држе за руке и образују затворено коло. Поређани су наизменично дечаци и девојчице. Унапред је дефинисано ко је с ким пар. На стих „Хајд' налево, брате Стево“ сви се крећу у ритму песме улево, а на стих „хајд' надесно, мила сестро“ – удесно. У рефрену, уз први стих, ученици стављају руке на бокове и пребациу ногу преко ноге. На стихове „зоб, зоб, зоб“ стану и трипут ритмично ударају дланом о длан, а други пут истовремено ударају дланом о длан и десном ногом о под, исто трипут. У другој строфи, парови се хватају за руке и окрећу се ритмично најпре у леву страну, а затим у десну. Рефрен се понавља на исти начин.

5. Ерско коло, 37. страна

Игра се у отвореном колу. Сви играчи се држе за руке. Док се пева текст песме, ученици се крећу десном ногом удесно и левом ногом удесно иза десне. Овај корак треба одиграти укупно 8 пута. Кад почне инструментални део, који се свира на металофони или мелодији, онда се коло креће улево. Тада су и кораци следећи: левом ногом улево, десном ногом улево иза леве (8 пута). Код друге строфе кораци су исти као и код прве.

100

На крају уџбеника дата су упутства за извођење музичких игара.

У Песмарици се налазе додатни нотни записи.

Лазара мајка грдила

Умерено Народна песма

1. Ла - за - ра мај - ка гр - ди - ла, гр - ди - ла,
Ла - за - ра мај - ка гр - ди - ла.

1. Лазаре, сине једини, једини, Лазаре сине, једини,
2. не иди близу потока, потока, не иди близу потока,
3. моћ би, сине, упасти, упасти, моћ би сине упасти.

Синоћ је куца лајала

Умерено Текст и музика: Зорислава Васиљевић

Си - ноћ је ку - ца ла - ја - ла, ла - ја - ла на ме - сец
и на зве - зди - це, на ме - сец и на зве - зди - це
ма - ле - не, си - ноћ је ку - ца ла - ја - ла.

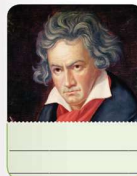
На крају сваког поглавља налазе се **додатни задаци** који ће ти помоћи да провериш своје знање.

ПОКАЖИ ШТА ЗНАШ

1. Кугле сладолета обој оном бојом која одговара одређеном тону.



2. Испод сваког портрета напиши име и презиме композитора. Након тога повежи композитора с називом композиције коју је написао.



„Кроз свемир“

„За Елизу“

„Пролеће“

73

6

АЛА Ј' ЛЕП ОВАЈ СВЕТ



ФАБРИКА БОМБОНА

- нота *фа*
- мелодија
- даире
- гуиро



Уочи у нотном запису нову ноту *фа*.
Обој све ноте одговарајућом бојом у
следећој песми, као што је започето.

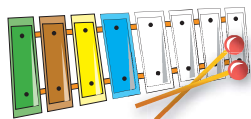
14
15



„Фабрика бомбона“

Текст: Мирослава Лили Петровић

Музика: Мирјана Живковић



фабриковати
– правити,
производити

1 2 1 2

ФА - бри - ка бом - бо - на

1 2 1 2

и чо - ко - ла - де

1 2 1 2

ФА - бри - ку - је по - не - што

1 2 1 2

и од мар - ме - ла - де.

Уочи и опиши кретање
мелодије у горњој песми.



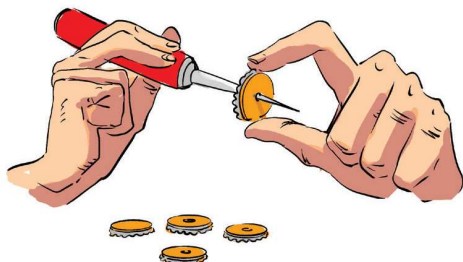
Нота **ФА** се пише
у првој празнини
линијског система.

Већ си научио/научила да је **мелодија** низање тонова разних (истих и различитих) тонских висина. Тоновима се у мелодији могу понављати, кретати поступно навише и наниже или пак скоковито.

Направи свој инструмент. У наставку су два предлога. Затим осмисли ритмичку пратњу за песму „Фабрика бомбона“. Певај мелодију ове песме и свирај свој ритам.



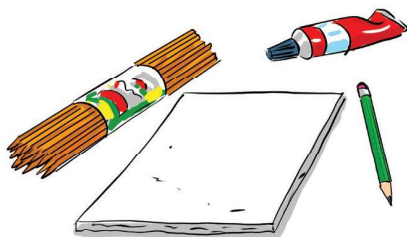
Даире су инструмент сачињен од дрвеног обруча преко ког је ра- запета кожа. У обручу су причвршћени метални тањирићи. Звук се добија ударом длана о кожу или тресењем.



1. Нека ти одрасли пробуше у центру паран број металних затварача за флаше.
2. Уз надзор одраслих на- нижи на савитљиву жицу пробушене затвараче. При низању их окрећи наизме- нично један ка другом, за- тим један од другог.
3. Замоли одрасле да за- творе жицу кружно и обезбеде је изолир-тра- ком. Украси свој инстру- мент и свирај га.



Гуиро је инструмент од назубљеног дрвета. Превлачењем дрвене палице преко зубаца добија се карактеристичан звук.



1. Припреми тврћи кар- тон, дрвене штапиће за ражњиће, лепак и дрвену оловку.
2. Нека ти одрасли одсеку зашиљене врхове штапића.
3. Залепи штапиће на картон један до другог, с веома малим растојањем. Преко штапића превлачи ненао- штрени део оловке.

ДА ЛИ ЗНАШ?



Начин свирања превлачењем о на-зубљену површину је веома стар. О томе сазнајемо на основу сачуваних костију са оваквим зупцима. Уз помоћ одраслих прочитај код и погледај како се свира гуиро.



САДА ЗНАМ И УМЕМ

1. Напиши нотне главе које недостају у следећем нотном примеру. Код сваке боје напиши одговарајућу тонску висину. Певај песму уз тактирање и свирај је на мелодијском инструменту. Када је савладаш, изведи је заједно са целим одељењем пратећи упутство за извођење музичких игара на 100. страни уџбеника.

„Иду, иду мрави”, текст: Гвидо Тартаља, музика: Станиша Коруповић

1. И - ду, и - ду мрав - ви

по зе - ле - ној тра - ви.

2. Први иду ђаци, ђаци весељаци. (двапут)
3. Други иду тате, а чике их прате. (двапут)
4. Трећи су редари да се ред не квари. (двапут)
5. На крају је деда, иде поред реда. (двапут)

• ВИОЛОНЧЕЛО

ЛЕПТИР И ЦВЕТ



Затвори очи и замисли шарени цвет. Удахни лагано ваздух кроз нос и замисли како удишеш опојан мирис цвета. Издахни споро ваздух кроз уста. Сада замисли лептира који слеће на тај предивни цвет и удише цветни мирис као и ти. Затворених очију слушај следећу композицију. Обрати пажњу на који начин композитор музиком дочарава лептира и цвет.

16



„Лептир и цвет“

Текст: Виктор Иго

Музика: Габријел Форе



Ко све изводи ову композицију?



Како се креће мелодија у овој композицији?
Упореди њено кретање с летом лептира.

Слушај пажљиво још једну композицију
и одреди колико је инструмената свира.

17



„Лептир“

Габријел Форе



Заокружи сличицу са извођачима и инструментима на којима се по твом мишљењу изводи композиција „Лептир“.



а) фрула и
хармоника



б) клавијар и
виолончело



в) ксилофон
и гитара



Виолончело је инструмент од дрвета крушкастог облика. Има металну ножицу којом се ослања о под. На виолончелу су разапете жице. Звук се добија превлачењем гудала преко жица или окидањем (трзањем) жица прстима.



Одслушај још једном композицију „Лептир“. Уочи брзину почетног, средњег и завршног дела композиције. Одреди која би сличица највише одговарала сваком од тих делова. Затим у празна поља испод сваке сличице упиши бројеве: 1 (за почетни део композиције), 2 (за средњи) и 3 (за завршни део композиције).









САДА ЗНАМ И УМЕМ

1. Шта знаш о виолончелу?
2. Коју радњу би, по твом мишљењу, најбоље дочарали тонови виолончела? Упиши знак ✓ у квадратић на одговарајућој фотографији.







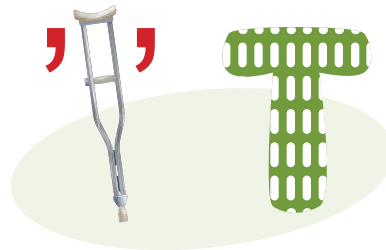




ПОКАЖИ ШТА ЗНАШ

1. Реши ребусе.





2. Колико откуцаја трају написане ноте? Напиши одговарајући број у квадратић поред ноте.



3. Како се зове знак којим се у нотном запису обележава тишина?

4. Напиши осмину паузе у означеном пољу.



5. Повежи називе следећих песама с одговарајућом бојом. Први тон песме треба да одговара боји. Након тога певај све наведене песме.

„Мира рече Добривоју”



„Фабрика бомбона”



„Добар дан, Цицибан”



„Реком плови”



6. Напиши назив сваког инструмента на линији испод сличице.













7. На којим инструментима приказаним у претходном задатку може да се свира мелодија?

8. Који од приказаних инструмената се свира ударањем?

9. Који би инструмент, по твом мишљењу, најверније дочарао падање кише?
